ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

Τεύχος 177, Νοέβριος 2010

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Μετά την συμφωνία της ελληνικής κυβέρνησης με την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, που επικυρώθηκε με την υπογραφή του *Μνημονίου για την ενεργοποίηση του μηχανισμού «στήριξης» της ελληνικής οικονομίας*, η οικονομική πολιτική ασκείται αποκλειστικά στη κατεύθυνση της αυστηρής δημοσιονομικής πειθαρχίας για τη μείωση των δημοσίων δαπανών και ελλειμμάτων. Η παντελής έλλειψη αναπτυξιακών στοιχείων, καθώς και οικονομικών και κοινωνικών ισοδύναμων στην επιβολή μέτρων σκληρής λιτότητας, συρρικνώνουν τη ζήτηση και την κατανάλωση που προέρχεται από τη μισθωτή ιδιωτική και δημόσια εργασία, παρατείνοντας τις συνθήκες ύφεσης της ελληνικής οικονομίας, κυρίως όμως δημιουργώντας συνθήκες κραχ στην αγορά εργασίας. Αυτές οι διαπιστώσεις αναφέρονται μεταξύ άλλων σε άρθρο που παρουσιάζει σε αυτό το τεύχος η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ. Επιπλέον, παρουσιάζεται άρθρο για την παιδική εργασία στην Ελλάδα και στον κόσμο, καθώς επίσης, άρθρο με τα συμπεράσματα της Συνδιάσκεψης των Συνδικάτων των Ευρωπαϊκών Πρωτευουσών, για την Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας. Τέλος, η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ παρουσιάζει τις δραστηριότητες του ΙΝΕ το τελευταίο διάστημα.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ • ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Γιάννης Παναγόπουλος
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Σάββας Ρομπόλης, Γιάννης Κουζής, Πέτρος Λινάρδος - Ρυλμόν, Βασίλης Παπαδόγαμβρος
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: Σάββας Ρομπόλης
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: Γ. Κολλιάς, Δ. Κατσορίδας
ΓΡΑΦΕΙΑ: Ιουλιανού 24 Αθήνα, Τηλ: 210 8202247, Fax: 210 8202202
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ: www.inegsee.gr • **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:** vpetrak@inegsee.gr
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΚΑΜΠΥΛΗ, Αντιγόνης 60, Τηλ: 210 5156820, Fax: 210 5156811

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

του Σπύρου Χρυσανθόπουλου

1. Εισαγωγή

Η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας σήμερα χαρακτηρίζεται ως αρκετά σοβαρή διότι εκτός του υπερβολικού δημόσιου ελλείμματος και δημόσιου χρέους, κυρίως πλήττεται από την έντονη ανισοκατανομή του εισοδήματος, την υψηλή ανεργία και την τεχνολογική και καινοτομική κατάρρευση της παραγωγικής βάσης.

Μετά την συμφωνία της ελληνικής κυβέρνησης με την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, που επικυρώθηκε με την υπογραφή του Μνημονίου για την ενεργοποίηση του *«Μηχανισμού Στήριξης» της ελληνικής οικονομία*ς, η οικονομική πολιτική ασκείται αποκλειστικά στη κατεύθυνση της αυστηρής δημοσιονομικής πειθαρχίας για τη μείωση των δημοσίων δαπανών και ελλειμμάτων. Η παντελής έλλειψη αναπτυξιακών στοιχείων, καθώς και οικονομικών και κοινωνικών ισοδύναμων στην επιβολή μέτρων σκληρής λιτότητας, συρρικνώνουν τη ζήτηση και την κατανάλωση που προέρχεται από τη μισθωτή ιδιωτική και δημόσια εργασία, παρατείνοντας τις συνθήκες ύφεσης της ελληνικής οικονομίας, κυρίως όμως δημιουργώντας συνθήκες κραχ στην αγορά εργασίας.

Η πολιτική που απορρέει από το Μνημόνιο προσδοκά τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος, τον έλεγχο του δημόσιου χρέους και τη βελτίωση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας με την υλοποίηση πολιτικών «εσωτερικής υποτίμησης», όπως την σημαντική μείωση των μισθών, των συντάξεων και των εισοδημάτων, την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων και την αποδόμηση του συστήματος κοινωνικής προστασίας.

Οι βασικοί άξονες της πολιτικής που εφαρμόζεται είναι δύο:

i. Η δημοσιονομική προσαρμογή, η οποία είναι αποτέλεσμα, *πρώτον*, της μεγάλης μείωσης των δημόσιων δαπανών που περιλαμβάνει τη δραματική μείωση μισθών και συντάξεων, αλλά και το πάγωμα των δημόσιων επενδύσεων και *δεύτερον* της αύξησης των δημόσιων εσόδων (με την φορολογική πολιτική και την προσπάθεια για καταπολέμηση της φοροδιαφυγής).

ii. Η προσαρμογή των μεγεθών της ελληνικής οικονομίας ώστε να βελτιωθεί ουσιαστικά το εξωτερικό έλλειμμα αγαθών και υπηρεσιών με την άσκηση μιας πολιτικής ύφεσης της οικονομίας και αύξησης της ανεργίας που θέτουν

σε κίνηση μία διαδικασία σωρευτικών μειώσεων των μισθών και των τιμών έως ότου η ανταγωνιστικότητα τιμής της ελληνικής οικονομίας καταστεί αρκούντως μεγάλη ώστε να αυξήσει την συνολική ζήτηση και να επαναφέρει έτσι την ελληνική οικονομία σε υψηλότερο επίπεδο παραγωγής και χαμηλότερης ανεργίας[1].

Δυστυχώς, η ασκούμενη οικονομική πολιτική πέρα από την κοινωνική αδικία που τη χαρακτηρίζει έχει αμφίβολα αποτελέσματα και όσον αφορά τους στόχους τους οποίους θέτει.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα που αποδεικνύει την μη επίτευξη των στόχων της εφαρμοζόμενης οικονομικής πολιτικής είναι η εκτίναξη του πληθωρισμού και της ανεργίας, πέρα από κάθε πρόβλεψη, τόσο της κυβέρνησης, όσο και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Συγκεκριμένα, ενώ στο αρχικό κείμενο της Έκθεσης που συνόδευε το Μνημόνιο υπήρχε πρόβλεψη για πληθωρισμό 1,2% το 2010 και -0.5% το 2011, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή του μηνός Αυγούστου 2010, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του Αυγούστου 2009, παρουσίασε αύξηση 5,6%, ενώ ο μέσος Εν.Δ.Τ.Κ. του δωδεκαμήνου Σεπτεμβρίου 09 - Αυγούστου10, σε σύγκριση προς τον ίδιο δείκτη του δωδεκαμήνου Σεπτεμβρίου 08 - Αυγούστου 09, παρουσίασε αύξηση 3,5%.

Προκύπτει λοιπόν ότι ένας από τους βασικούς στόχους του Μνημονίου που είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων μέσω της διαδικασίας της «εσωτερικής» υποτίμησης η οποία υποτίθεται ότι θα βελτίωνε το έλλειμμα της χώρας στο εξωτερικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών, άρα και την ανάγκη εξωτερικού δανεισμού, τίθεται σε αμφισβήτηση.

Επίσης, η αναθεωρημένη έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου που δημοσιεύτηκε το Σεπτέμβριο του 2010, προβλέπει για το 2010, πληθωρισμό 3,5% όπου αποκλιμακώνεται από το 2011 και μετά, παραμένοντας όμως υψηλότερος από τον αναμενόμενο πληθωρισμό στην ευρωζώνη.

Στη παρούσα εργασία θα γίνει προσπάθεια να διερευνηθούν οι αιτίες για την αλματώδη αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών σε μια περίοδο μάλιστα που έχει εκτιναχθεί η ανεργία και που μειώνεται σημαντικά η συνολική εγχώρια ζήτηση (-6,5% το 2010, -5,3% το 2011) και η ιδιωτική (-3,0% το 2010, -3,9% το 2011) και δημόσια (-10,6% το 2010, 5,1% το 2011) κατανάλωση.

Στα πλαίσια αυτά θα παρουσιαστεί η σύνθεση του Εν.ΔΤΚ, η σύγκρισή του με τις τιμές του πληθωρισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κυρίως η επίδραση της φορολογίας στο πληθωρισμό.

2. Σύνθεση Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (Εν.ΔΤΚ)

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (Αύγουστος 2010) ο Εν.ΔΤΚ του μηνός Αυγούστου

1. Η διαδικασία της «εσωτερικής υποτίμησης» αναλύεται στο 2ο μέρος της έκθεσης «Η ελληνική οικονομία και απασχόληση για το 2010», Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ.

2010, παρουσίασε αύξηση 5,6%, έναντι αύξησης που σημειώθηκε κατά την ίδια σύγκριση του έτους 2009 προς το 2008.

Αναλυτικότερα ο Εν.ΔΤΚ διαμορφώνεται ως εξής:

Πίνακας 1. Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή - Αύγουστος 2010

Εν. ΔΤΚ και ομάδες ειδών	Σταθμίσεις (‰) (2010)	Δείκτες			Ετήσια μεταβολή (%)	
		Αύγουστος			Αύγουστος	
		2008	2009	2010	2009/2008	2010/2009
Γενικός Δείκτης	1000,00	**109,82**	**110,90**	**117,15**	**1,0**	**5,6**
1. Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	172,65	109,31	110,85	113,16	1,4	2,1
2. Αλκοολούχα ποτά και καπνός	45,88	115,08	122,31	145,83	6,3	19,2
3. Ένδυση και Υπόδηση	86,92	95,14	98,89	100,51	3,9	1,6
4. Στέγαση	92,35	123,98	115,62	128,12	-6,7	10,8
5. Διαρκή αγαθά - Είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες	65,28	103,03	104,83	105,49	1,7	0,6
6. Υγεία	74,31	110,53	113,78	116,31	2,9	2,2
7. Μεταφορές	132,01	112,21	110,81	128,20	-1,2	15,7
8. Επικοινωνίες	39,99	96,77	96,38	99,25	-0,4	3,0
9. Αναψυχή - Πολιτιστικές δραστηριότητες	52,66	106,84	107,81	108,59	0,9	0,7
10. Εκπαίδευση	28,90	111,20	116,20	119,35	4,5	2,7
11. Ξενοδοχεία - Καφέ - Εστιατόρια	140,18	112,54	114,81	118,66	2,0	3,4
12. Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	68,89	109,29	111,87	115,75	2,4	3,5

Πηγή: *Ελληνική Στατιστική Αρχή, Αύγουστος 2010.*

Όπως προκύπτει από την μεταβολή των τιμών των κλάδων που συνθέτουν τον Εν.ΔΤΚ, όλοι οι κλάδοι παρουσιάζουν πληθωριστικές τάσεις.

Τη μεγαλύτερη αύξηση τιμών στο διάστημα Αύγουστος 2010 - Αύγουστος 2009 σε σύγκριση με το διάστημα Αύγουστος 2008 - Αύγουστος 2009, παρουσιάζουν οι κλάδοι:

- *Στέγαση* κατά 10,8%, ενώ το προηγούμενο έτος δέχθηκε έντονες αντιπληθωριστικές τάσεις κατά 6,7%. Ο κλάδος περιλαμβάνει πεδία όπως είναι: Ενοίκια, Επισκευή και συντήρηση κατοικίας, Ύδρευση, Δημοτικά τέλη, Ηλεκτρικό ρεύμα, Φυσικό αέριο, πετρέλαιο.
- *Μεταφορές* κατά 15,7%, ενώ το προηγούμενο έτος δέχθηκε αντιπληθωριστικές τάσεις κατά 1,2%. Έχει σημασία ότι ο κλάδος σταθμίζεται με 12% περίπου στη σύνθεση του Εν.ΔΤΚ. άρα και οι μεταβολές του επηρεάζουν το δείκτη σε μεγαλύτερο βαθμό συγκρινόμενες με τις μεταβολές σε άλλους κλάδους. Ο κλάδος περιλαμβάνει πεδία όπως: Καύσιμα, αγορά - συντήρηση - επισκευή αυτοκινήτων μοτοποδηλάτων, τρένα, ταξί, αεροπλάνα, πλοία, διόδια, τέλη κυκλοφορίας.
- *Αλκοολούχα ποτά* και καπνός κατά 19,2%, ενώ και το προηγούμενο έτος υπήρχε αύξηση του επιπέδου τιμών στο κλάδο κατά 6,3%.

Τη μικρότερη αύξηση τιμών σημειώνουν οι κλάδοι:

1. *Ένδυση και υπόδηση* κατά 1,6%, ενώ το προηγούμενο έτος υπήρχε αύξηση του επιπέδου τιμών στο κλάδο κατά 3,9%.
2. *Διαρκή αγαθά - Είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες* κατά 0.6%, ενώ το προηγούμενο έτος υπήρχε αύξηση του επιπέδου τιμών στο κλάδο κατά 1,7%. Ο κλάδος περιλαμβάνει πεδία όπως είναι: έπιπλα, υφάσματα, οικιακές συσκευές, αγαθά και υπηρεσίες για συνήθη οικιακή συντήρηση.
3. *Αναψυχή - Πολιτιστικές δραστηριότητες* κατά 0,7%, ενώ το προηγούμενο έτος υπήρχε αύξηση του επιπέδου τιμών στο κλάδο κατά 0,9%. Ο κλάδος περιλαμβάνει πεδία όπως είναι: Βιβλία - εφημερίδες - περιοδικά, Οπτικοακουστικός εξοπλισμός, Υπηρεσίες αναψυχής.

Ο μέσος Εν.ΔΤΚ του δωδεκαμήνου Σεπτεμβρίου 09 - Αυγούστου 10, σε σύγκριση προς τον ίδιο Δείκτη του δωδεκαμήνου Σεπτεμβρίου 08 - Αυγούστου 09, παρουσίασε αύξηση 3,5%, έναντι αύξησης 1,9%, που σημειώθηκε από τη σύγκριση των αντίστοιχων προηγούμενων δωδεκαμήνων.

Πίνακας 2. Μηνιαία εξέλιξη και συγκρίσεις Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή

Μήνες	Μέση ετήσια μεταβολή (%)	
	2009 / 2008	2010 / 2009
Ιανουάριος	4,1	1,4
Φεβρουάριος	3,8	1,5
Μάρτιος	3,6	1,7
Απρίλιος	3,3	2,0
Μάιος	3,0	2,3
Ιούνιος	2,6	2,7
Ιούλιος	1,3	3,1
Αύγουστος	1,9	3,5
Σεπτέμβριος	1,6	
Οκτώβριος	1,4	
Νοέμβριος	1,3	
Δεκέμβριος	1,3	
Μέσος ετήσιος Δείκτης	1,3	

Πηγή: *Ελληνική Στατιστική Αρχή, Αύγουστος 2010.*

Όπως προκύπτει από τη μηνιαία εξέλιξη ο μέσος πληθωρισμός από το Νοέμβριο του 2009 έως και σήμερα ακολουθεί μία διαρκώς αυξανόμενη τάση συγκρινόμενος με το αντίστοιχο προηγούμενο δωδεκάμηνο.

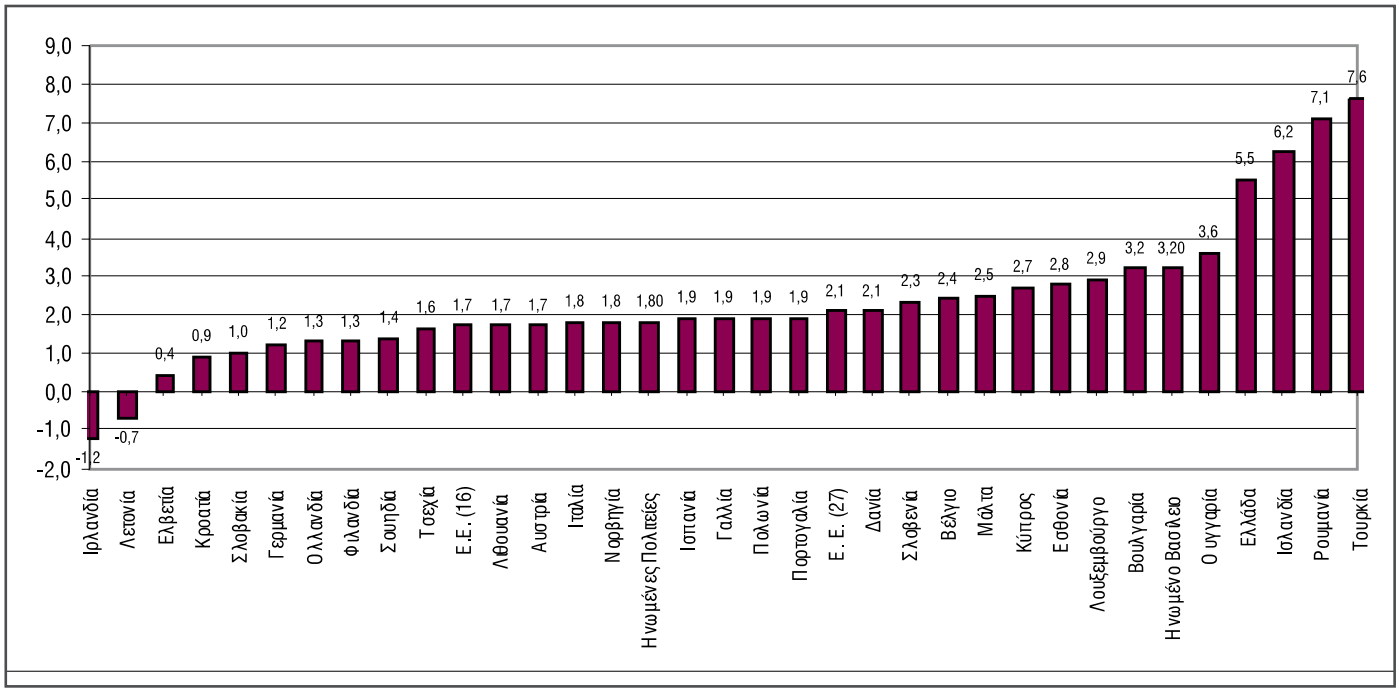
2.1. Σύγκριση Εν.ΔΤΚ, Ελλάδα - Ευρωπαϊκή Ένωση

Σε σχέση με τον πληθωρισμό στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα με 5,6% τον Αύγουστο, βρίσκεται στη δεύτερη υψηλότερη θέση, πίσω μόνο από τη Ρουμανία (Διάγραμμα 1), με το μέσο ευρωπαϊκό όρο στο 1,7%.

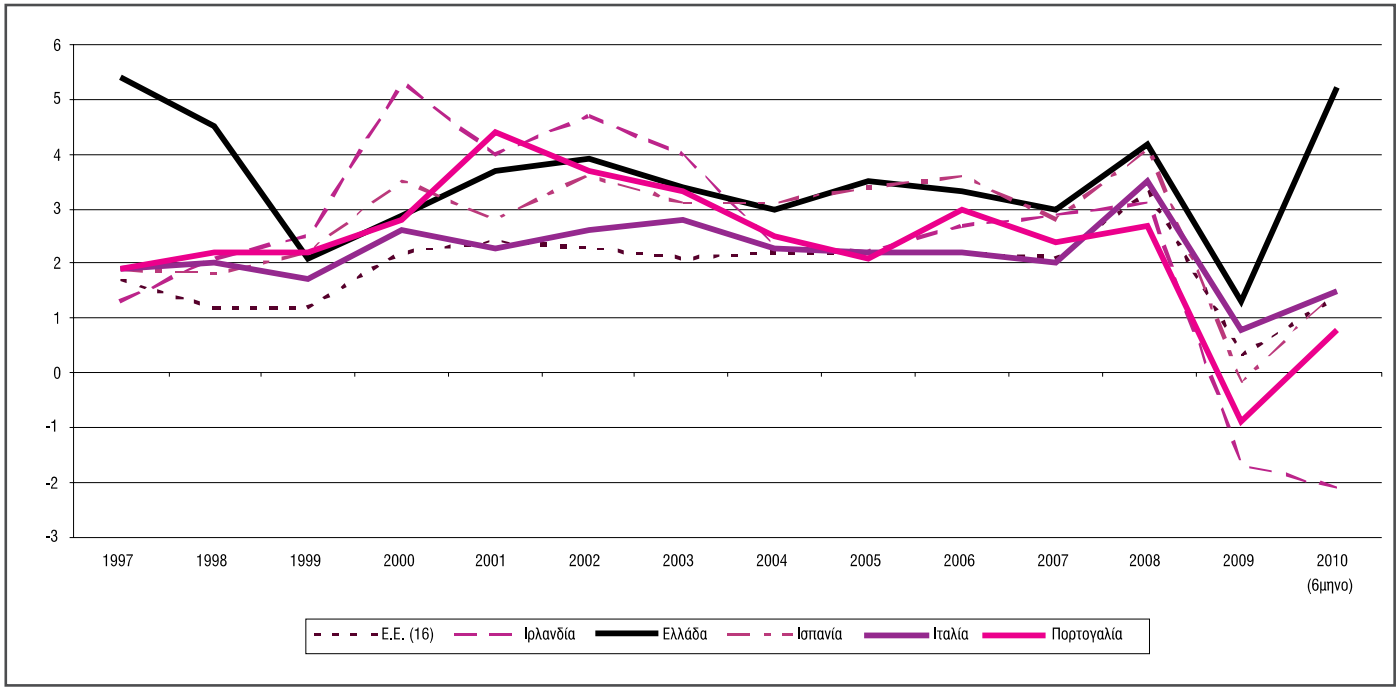
Μάλιστα, όπως προκύπτει από τα διαγράμματα 2 και 3, ενώ ο Εν.ΔΤΚ στην Ελλάδα ακολουθεί τη τάση του μέσου ευρωπαϊκού Εν.ΔΤΚ, σε ένα υψηλότερο σημείο με απόκλιση λιγότερο από 1%, από τον Ιανουάριο του 2010 αποκλίνει σημαντικά φθάνοντας τον Αύγουστο να σημειώνει 4% υψηλότερο πληθωρισμό σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Επίσης, σημειώνεται ότι ενώ στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες ο πληθωρισμός διατηρείται σε επίπεδα χαμηλότερα του 2007, δηλαδή, πριν ξεσπάσει η διεθνής οικονομική κρίση με τις αναταράξεις που επέφερε σε όλα τα οικονομικά δεδομένα, στη Ελλάδα διαπιστώνεται μία βίαιη προσαρμογή στα επίπεδα του 1997 πριν την ένταξη της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

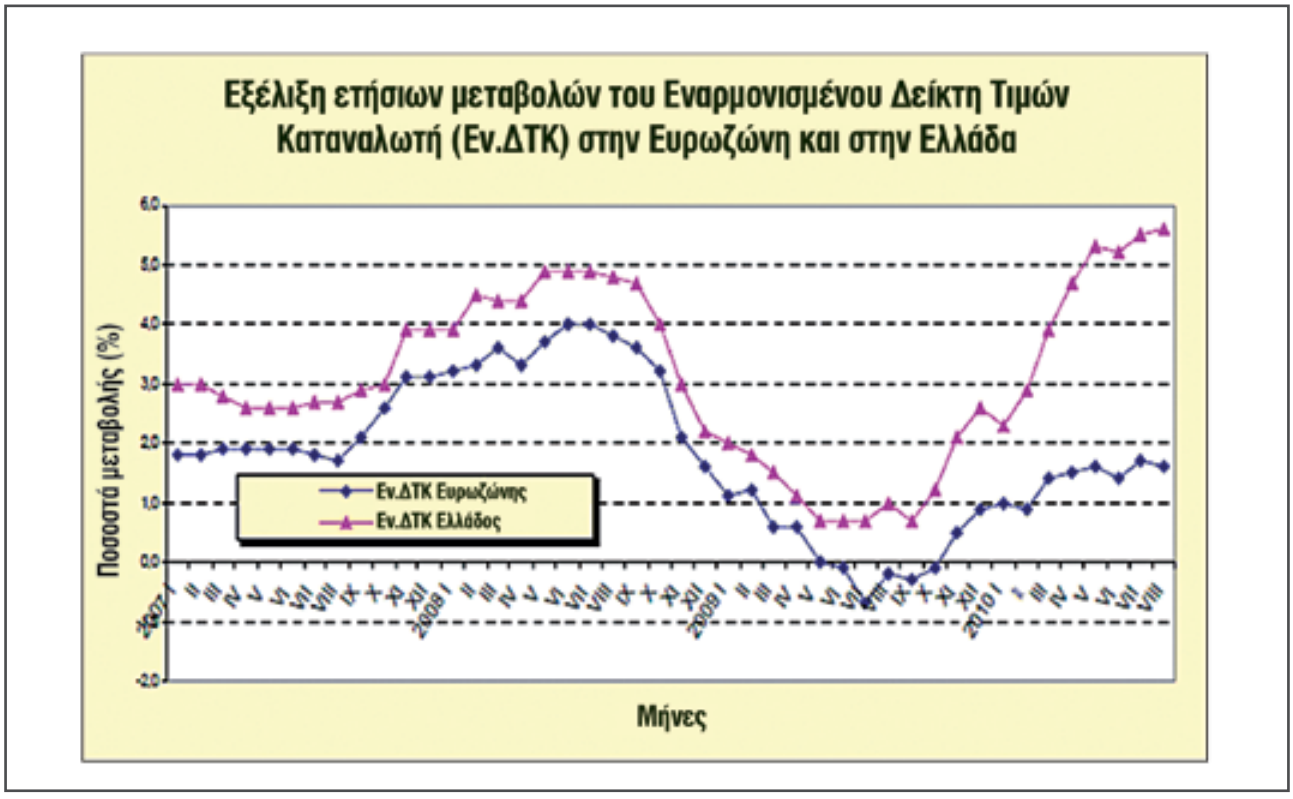
Διάγραμμα 1. Τιμές Εν.ΔΤΚ στην Ευρώπη

Διάγραμμα 2. Σύγκριση Εν.ΔΤΚ Ελλάδας με Εν.ΔΤΚ Ε.Ε. (16) και επιλεγμένων χωρών της Ε.Ε.

Διάγραμμα 3. Εξέλιξη ετήσιων μεταβολών του Εν.ΔΤΚ σε Ελλάδα - Ε.Ε. (16)

Πηγή: *Ελληνική Στατιστική Αρχή, Αύγουστος 2010.*

3. Πληθωρισμός - Ανεργία

Έως και το 2009, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση η σχέση που συνέδεε τα μεγέθη της ανεργίας και του πληθωρισμού ήταν αρνητική. Η αύξηση δηλαδή των επιπέδων του πληθωρισμού οδηγούσε σε μείωση των επιπέδων της ανεργίας και το αντίστροφο (καμπύλη Phillips).

Η είσοδος της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και η δέσμευση της για τήρηση του Συμφώνου Σταθερότητας είχε ως αποτέλεσμα τη σταθεροποίηση του πληθωρισμού σε επίπεδα κοντά στο 3%. Επίσης, η ανεργία κινούταν μειούμενη από το 12% το 1999, στο 8% το 2008.

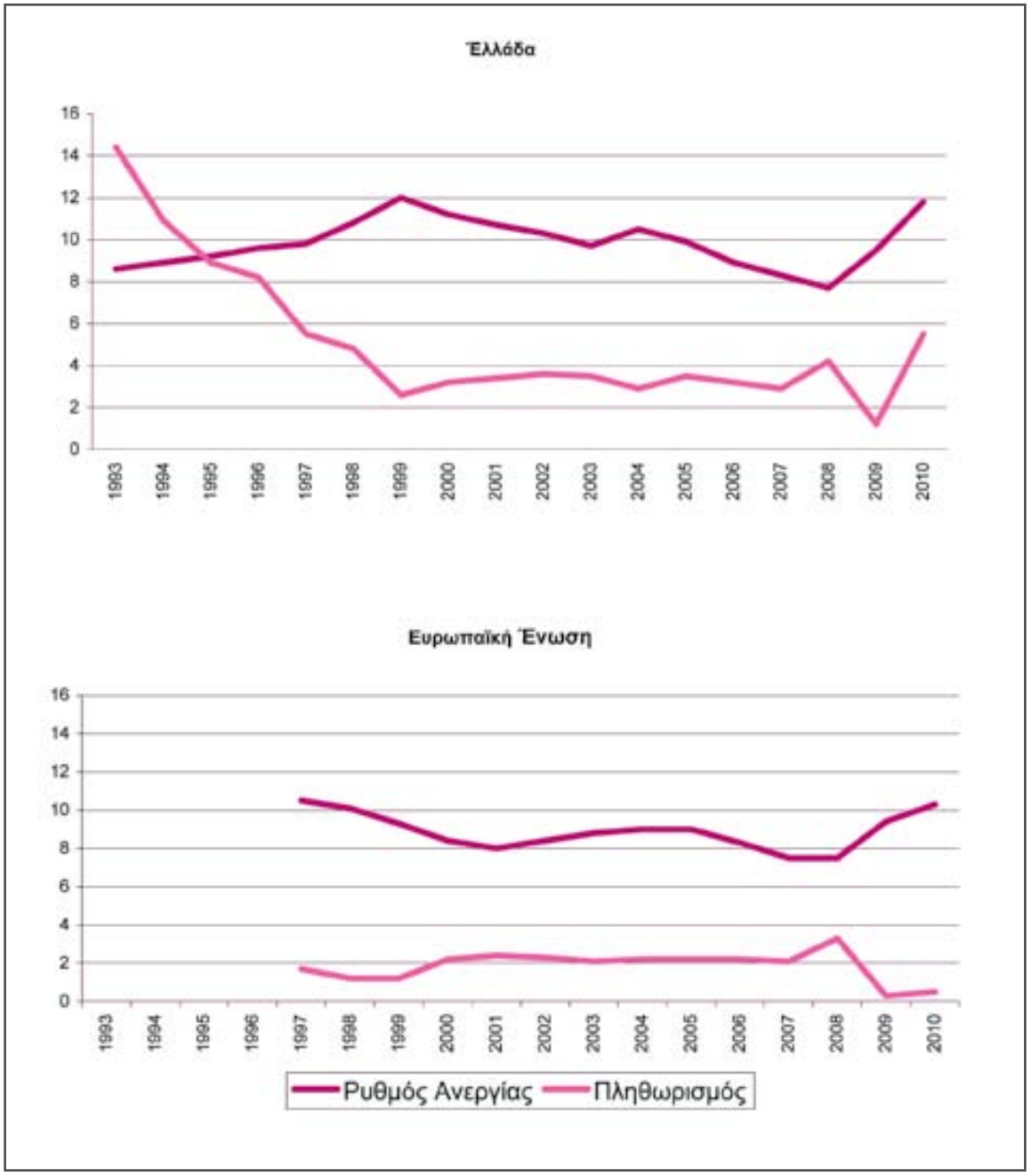
Η διεθνής οικονομική κρίση, από το 2008 και μετά, επηρεάζει σημαντικά τα δύο μεγέθη. Παρατηρείται μία σημαντική πτώση του πληθωρισμού και ταυτόχρονα μία ιδιαίτερα μεγάλη αύξηση της ανεργίας.

Από τα τέλη του 2009, η ελληνική οικονομία, ενώ μέχρι τότε ακολουθούσε την ευρωπαϊκή τάση, παρουσιάζει μία σημαντική διαφοροποίηση στη πορεία των δύο μεγεθών της, σε σχέση με την πορεία αυτών των μεγεθών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σε αντίθεση με την Ευρωπαϊκή Ένωση όπου ο πληθωρισμός διαμορφώνεται στα επίπεδα του 0,5% και η στατιστική ανεργία στο 10,5% με σαφείς τάσεις σταθεροποίη-

σης, στην Ελλάδα παρατηρείται σημαντική αύξηση της ανεργίας με ταυτόχρονη σημαντική αύξηση του πληθωρισμού, με τάση μάλιστα τη περαιτέρω αύξηση των δύο μεγεθών. Υπάρχει δηλαδή μία ανατροπή της αντίστροφης σχέσης που συνέδεε τα δύο μεγέθη δημιουργώντας, εφόσον οι συνθήκες που παρατηρούνται σήμερα παραταθούν, συνθήκες στασιμοπληθωρισμού στην ελληνική οικονομία.

Διάγραμμα 4: Καμπύλες Πληθωρισμού - Ανεργίας σε Ελλάδα και Ε.Ε.

Η αντιμετώπιση των συνθηκών στασιμοπληθωρισμού συνιστά ένα σημαντικό πρόβλημα οικονομικής πολιτικής, διότι αφενός, η εφαρμογή επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής προκειμένου να αυξηθεί η συνολική ζήτηση και να περιοριστεί η ανεργία έχει ως αποτέλεσμα τη περαιτέρω αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών, αφετέρου, η εφαρμογή περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής, προκειμένου να μειωθεί η συνολική ζήτηση και να περιοριστεί ο πληθωρισμός, οδηγεί στη περαιτέρω αύξηση της ανεργίας.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση της ελληνικής οικονομίας η ταυτόχρονη αύξηση του γενικού επιπέδου τιμών και η εμφάνιση εκτεταμένης ανεργίας απέχει αρκετά από τα μοντέλα εξήγησης του φαινομένου του στασιμοπληθωρισμού όπως εμφανίστηκε για παράδειγμα στην αμερικανική οικονομία τη δεκαετία του 1970, λόγω του τότε αραβικού πετρελαϊκού εμπάργκο που ώθησε δραματικά υψηλότερα τις τιμές ενέργειας σε συνδυασμό με την αύξηση των επιτοκίων των κεντρικών τραπεζών. Σε αντίθεση δηλαδή με προηγούμενες ιστορικές περιόδους που εξωγενείς παράγοντες μιας οικονομίας την οδηγούσαν σε αυτή την ιδιότυπη κατάσταση, η ταυτόχρονη ύπαρξη υψηλού πληθωρισμού και ανεργίας στην ελληνική οικονομία μπορεί να χαρακτηριστεί ως «κρατικογενής».

Η πολιτική που απορρέει από το Μνημόνιο οδηγεί σε βαθιά ύφεση και υψηλή ανεργία, καθώς και σε επιβολή υψηλών έμμεσων φόρων (αύξηση ΦΠΑ, διόδια, τέλη κυκλοφορίας, τιμολόγια ΔΕΚΟ). Παράλληλα, η λειτουργία ολιγοπωλιακών αγορών που χαρακτηρίζει πολλούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας έχει ως αποτέλεσμα τη μετακύλιση των φόρων και των υψηλών κερδών στο γενικό επίπεδο των τιμών λόγω της ολιγοπωλιακής και δεσπόζουσας θέσης αρκετών κλάδων οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα.

4. Επίδραση φορολογίας στο πληθωρισμό

Η αύξηση των έμμεσων φόρων είναι γνωστό ότι έχει σημαντική επίπτωση στην αύξηση της τελικής τιμής των προϊόντων. Σε μια αγορά όπως η ελληνική που χαρακτηρίζεται από τις μονοπωλιακές και ολιγοπωλιακές συνθήκες που επικρατούν σε μια σειρά από κλάδους της, από την παντελή απουσία συνθηκών ανταγωνισμού και κρατικού ελέγχου για φαινόμενα κερδοσκοπίας και αισχροκέρδειας, καθώς και από το γεγονός ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερα οργανωμένο καταναλωτικό κίνημα το οποίο θα αποτελούσε τροχοπέδη σε παρόμοια φαινόμενα, οι επιχειρήσεις επιλέγουν, ακόμα και σε περιόδους όπως η σημερινή όπου

επικρατούν συνθήκες παρατεταμένης ύφεσης και υψηλής ανεργίας, να μεταφέρουν όλο το βάρος των φόρων στον τελικό καταναλωτή.

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται ώστε να προσδιοριστεί η επίπτωση των φόρων στο πληθωρισμό είναι η σύγκριση του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή με τον Εν.ΔΤΚ με σταθερούς φόρους στον οποίο οι φορολογικοί συντελεστές διατηρούνται σταθεροί, στο ύψος εκείνων των συντελεστών που ίσχυαν στο έτος βάσης. Σε περίπτωση αλλαγής του φορολογικού συντελεστή, η διαφορά μεταξύ του τρέχοντος Εν.ΔΤΚ και του Εν.ΔΤΚ με σταθερούς φόρους καταδεικνύει την επίδραση της αλλαγής των φορολογικών συντελεστών στη μεταβολή των τιμών των προϊόντων. Μάλιστα, η διαφορά ανάμεσα στους δύο δείκτες είναι ανάλογη της μετακύλισης των έμμεσων φόρων στους καταναλωτές[2].

Πίνακας 3: Ανάλυση Εν.ΔΤΚ και Εν.ΔΤΚ με σταθερούς φόρους, σε ετήσια βάση

	Ιανουάριος 2009-2010	Φεβρουάριος 2009-2010	Μάρτιος 2009-2010	Απρίλιος 2009-2010	Μάιος 2009-2010	Ιούνιος 2009-2010
Εν.ΔΤΚ (1)	2,32	2,86	3,92	4,75	5,30	5,19
Εν.ΔΤΚ με σταθερούς φόρους (έτος βάσης 2002) (2)	1,93	1,92	1,65	1,46	1,34	1,19
Διαφορά (1)-(2)= Συμβολή φόρων	0,39	0,94	2,27	3,29	3,96	4,00
Συμβολή φόρων στον Εν.ΔΤΚ	16,8%	32,9%	57,9%	69,3%	74,7%	77,1%

Πηγή: *Ελληνική Στατιστική Αρχή, Αύγουστος 2010.*

2. Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητα, Ναυτιλίας - Γενική Γραμματεία Εμπορίου, «*Ανάλυση του Πληθωρισμού*», Ιούλιος 2010.

Κατά τη διάρκεια του 2010, η ποσοστιαία μεταβολή του Εν.ΔΤΚ, σε σχέση με τους αντίστοιχους μήνες του 2009, είχε ανοδική τάση, από 2,3% τον Ιανουάριο του 2010, σε 5,2% τον Ιούνιο του 2010. Αντίθετα, οι αντίστοιχες μεταβολές βάσει του Εν.ΔΤΚ με σταθερούς φόρους, καταδεικνύουν μια συνεχή πτωτική τάση, από 1,9% τον Ιανουάριο του 2010, σε 1,3% τον Μάιο του 2010 και 1,2% τον Ιούνιο του 2010.

Προκύπτει δηλαδή, ότι η συμβολή των φόρων στην αύξηση του πληθωρισμού του 2010, η διαφορά δηλαδή του Εν.ΔΤΚ με τον Εν.ΔΤΚ με σταθερούς φόρους, αυξάνεται διαρκώς και συγκεκριμένα από 16,8% τον Ιανουάριο, σε 77,1% τον Ιούνιο ή αλλιώς από τις 5 μονάδες του πληθωρισμού τον Ιούνιο οι 4 μονάδες είναι αποτέλεσμα των φόρων.

Πίνακας 4: Ανάλυση Εν.ΔΤΚ και Εν.ΔΤΚ με σταθερούς φόρους, σε μηνιαία βάση

	Ιανουάριος 2 010	Φεβρουάριος 2010	Μάρτιος 2010	Απρίλιος 2010	Μάιος 2010	Ιούνιος 2010
Εν.ΔΤΚ (1)	-0,76	-0,60	3,06	1,24	0,77	-0,17
Εν.ΔΤΚ με σταθερούς φόρους (έτος βάσης 2002) (2)	-0,75	-1,13	1,62	0,47	0,13	-0,19
Διαφορά (1)-(2)= Συμβολή φόρων	0,00	0,53	1,44	0,77	0,64	0,03
Συμβολή φόρων στον Εν.ΔΤΚ	0,0%	88,3%	47,1%	62,1%	83,1%	17,3%

Πηγή: *Ελληνική Στατιστική Αρχή, Αύγουστος 2010.*

Χαρακτηριστικά αποτυπώνεται η επίδραση των έμμεσων φόρων στην αύξηση του πληθωρισμού και στο πίνακα που παρουσιάζει τις μηνιαίες μεταβολές του. Τον Φεβρουάριο και τον Μάιο που παρατηρείται η μεγαλύτερη συμβολή φόρων στον Εν.ΔΤΚ (88,3% και 83,1%, αντίστοιχα) ήταν μήνες κατά τους οποίους υπήρξε σημαντική μεταβολή των φορολογικών συντελεστών.

Πίνακας 5: Διαφορά Εν.ΔΤΚ με Εν.ΔΤΚ με σταθερούς φόρους σε ετήσια βάση - ανά κατηγορίες

Κατηγορίες	Σταθμίσεις (‰) (2010)	Διαφορά μηνιαίου Εν.ΔΤΚ με Εν.ΔΤΚ με σταθερούς φόρους σε ετήσια βάση					
		Ιαν.	Φεβ.	Μάρτ.	Απρίλ.	Μάιος	Ιούν.
1. Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	172,65	0,00	0,00	0,90	0,90	0,90	0,90
2. Αλκοολούχα ποτά και καπνός	45,88	2,40	2,90	1,60	19,50	22,00	22,36
3. Ένδυση και Υπόδηση	86,92	0,00	0,00	1,70	1,70	1,70	1,69
4. Στέγαση	92,35	0,00	0,00	1,00	1,00	1,70	1,68
5. Διαρκή αγαθά - Είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες	65,28	0,00	0,00	1,60	1,50	1,50	1,55
6. Υγεία	74,31	0,00	0,00	0,10	0,10	0,00	0,09
7. Μεταφορές	132,01	1,40	5,40	9,60	11,30	14,70	14,65
8. Επικοινωνίες	39,99	2,10	2,10	3,80	3,80	3,80	3,81
9. Αναψυχή - Πολιτιστικές δραστηριότητες	52,66	0,00	0,00	1,10	1,00	1,00	1,03
10. Εκπαίδευση	28,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11. Ξενοδοχεία - Καφέ - Εστιατόρια	140,18	0,10	0,20	1,30	1,30	1,50	1,56
12. Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	68,89	0,00	0,00	1,30	1,30	1,30	1,31

Πηγή: *Ελληνική Στατιστική Αρχή, Αύγουστος 2010.*

Πίνακας 6: Συμβολή των φόρων ανά κατηγορία προϊόντος στον ετήσιο ρυθμό πληθωρισμού (με στάθμιση) - Ιούνιος 2010.

Κατηγορίες	Σταθμίσεις (‰) (2010)	Αναλογία φόρων στο σύνολο του Πληθωρισμού σε ετήσια βάση Ιούνιος 2009-2010
1. Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	172,65	0,16
2. Αλκοολούχα ποτά και καπνός	45,88	1,03
3. Ένδυση και Υπόδηση	86,92	0,15
4. Στέγαση	92,35	0,15
5. Διαρκή αγαθά - Είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες	65,28	0,10
6. Υγεία	74,31	0,01
7. Μεταφορές	132,01	1,93
8. Επικοινωνίες	39,99	0,15
9. Αναψυχή - Πολιτιστικές δραστηριότητες	52,66	0,05
10. Εκπαίδευση	28,90	0,00
11. Ξενοδοχεία - Καφέ - Εστιατόρια	140,18	0,22
12. Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	68,89	0,09
ΣΥΝΟΛΟ	**1000**	**4,00**

Πηγή: *Ελληνική Στατιστική Αρχή, Αύγουστος 2010.*

Σχετικά με την επίδραση των φόρων στο πληθωρισμό, ανά κατηγορία προϊόντος, μετά τη στάθμιση της μεταβολής των τιμών, ανάλογα με το βάρος κάθε κατηγορίας στη διαμόρφωση του Εν.ΔΤΚ, διαπιστώνονται τα εξής:

- Οι φόροι στη κατηγορία «Μεταφορές» συμβάλλουν κατά 1,93 μονάδες στον Εν.ΔΤΚ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση της τιμής των καυσίμων (ειδικός φόρος κατανάλωσης, ΦΠΑ: 1,39 μονάδες) αλλά και στα αυτοκίνητα (ειδικό τέλος ταξινόμησης, άλλοι φόροι: 0,5 μονάδες).
- Οι φόροι στη κατηγορία «Αλκοολούχα ποτά και καπνός» συμβάλλουν κατά 1,03 μονάδες στον Εν.ΔΤΚ. Αυτό οφείλεται κυρίως στους φόρους που επιβλήθηκαν στον καπνό (0,90 μονάδες).

- Οι φόροι στη κατηγορία «Ξενοδοχεία-Καφέ-Εστιατόρια» κατά 0,22 μονάδες. Η αύξηση των τιμών στα προϊόντα και υπηρεσίες αυτής της κατηγορίας επηρεάζει ιδιαίτερα τον Εν.ΔΤΚ, λόγο της μεγάλης στάθμισης (14%) στο τελικό δείκτη.

- Οι κλάδοι των Διαρκών αγαθών - Ειδών Νοικοκυριού και Υπηρεσιών, Επικοινωνιών, Αναψυχής, και Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων παρουσιάζουν τάσεις απορρόφησης των πρόσθετων φορολογικών επιβαρύνσεων.

5. Επιπτώσεις πληθωρισμού - Συμπεράσματα

Η οικονομική κρίση που πλήττει την ελληνική οικονομία σήμερα, είναι έντονη και πολλαπλή.

Η έντονη ανισοκατανομή του εισοδήματος σε βάρος των μισθωτών και των κατώτερων εισοδηματικά τάξεων[3], η υψηλή ανεργία (η πραγματική ανεργία ανέρχεται σε 18% (900.000 άτομα), τα νέα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά της ανεργίας με τις σοβαρές αρνητικές προοπτικές για τη δεκαετία 2010-2020, η τεχνολογική και καινοτομική υποβάθμιση της παραγωγικής βάσης της χώρας αλλά και η δημοσιονομική κρίση με την αύξηση του δημόσιου χρέους και ελλείμματος και η κρίση δανεισμού που ακολούθησε, έχουν ως αποτέλεσμα την βαθιά ύφεση και την υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των ασθενέστερων οικονομικά τάξεων.

Η υπογραφή του Μνημονίου για την ενεργοποίηση του «Μηχανισμού Στήριξης» της ελληνικής οικονομίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αποτέλεσε την επιλογή της οικονομικής πολιτικής για την έξοδο από την κρίση, η οποία κινείται αποκλειστικά στη κατεύθυνση της αυστηρής δημοσιονομικής πειθαρχίας για τη μείωση των δημόσιων δαπανών και ελλειμμάτων. Πρόκειται, ουσιαστικά, για μια επιλογή που στερείται αναπτυξιακών στοιχείων, οδηγεί στη φτώχεια ένα μεγάλο τμήμα του ελληνικού λαού, πλήττοντας κυρίως τις ασθενέστερες κοινωνικά τάξεις, μειώνει τη ζήτηση και κατανάλωση παρατείνοντας τις συνθήκες ύφεσης της ελληνικής οικονομίας, δημιουργεί συνθήκες κραχ στην αγορά εργασίας με την εκτόξευση της ανεργίας και την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων και αποδομεί το σύστημα κοινωνικής προστασίας.

Επιπλέον, πρόκειται για μια επιλογή που στερείται αποτελεσματικότητας και προοπτικής εξόδου από τη κρίση στο μέλλον, διότι και στους στόχους που θέτει το πρόγραμμα «στήριξης» για δημοσιονομική πειθαρχία και ανάκαμψη υπάρχουν αμφισβητούμενα αποτελέσματα, δεδομένου ότι η έλλειψη από τη κρίση και η ανεπάρκεια παραγωγής πρωτογενών πλεονασμάτων καθιστούν μη εφικτή την επίτευξη των στόχων του συγκεκριμένου προγράμματος.

Βασική στρατηγική της οικονομικής πολιτικής που εφαρμόζεται είναι η δημιουργία προϋποθέσεων μιας «εσωτερικής

3. Η αγοραστική δύναμη των κατώτερων μισθών βρίσκεται στα επίπεδα του 1984. Βλέπε «Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία και την Απασχόληση 2010», σελ. 193, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Αθήνα 2010.

υποτίμησης». Πρόκειται για την διαδικασία διαμέσου της οποίας θα βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας όχι από την αναδιανομή του εισοδήματος, την αναδιάρθρωση του παραγωγικού ιστού, την καινοτομία και τις επενδύσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας (ανταγωνιστικός αποπληθωρισμός), αλλά από τη μείωση των εισοδημάτων που οδηγεί σε μεγάλη πτώση της ζήτησης, σε μείωση της παραγωγής και τελικά σε μείωση του εργατικού κόστους που μετατρέπεται σε αύξηση των περιθωρίων κέρδους και ως εκ τούτου δεν επιτυγχάνεται μείωση των τιμών των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών (ή βραδύτερη αύξησή τους σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ζώνης του ευρώ) που θα τα καταστήσει ανταγωνιστικότερα έναντι αυτών της ζώνης του ευρώ.

Διαπιστώνεται λοιπόν ότι η ύπαρξη υψηλού πληθωρισμού που πλήττει, στις παρούσες συνθήκες, την ελληνική οικονομία πέρα από τη προφανή επίπτωση της μείωσης της αγοραστικής δύναμης εξαιτίας της άνισης εξέλιξης που σημειώνεται στο γενικό επίπεδο τιμών και στο διαθέσιμο εισόδημα, θέτει σε αμφισβήτηση τον πυρήνα της στρατηγικής του Μνημονίου που είναι η διαδικασία της «εσωτερικής υποτίμησης» όπως περιγράφηκε παραπάνω.

Στο αρχικό κείμενο της έκθεσης που συνόδευε το Μνημόνιο υπήρχε η πρόβλεψη για πληθωρισμό 1,2% το 2010 και αποπληθωρισμό από το 2011 (που θα εξυπηρετούσε το στόχο της υποτίμησης) με το πληθωρισμό τελικά να κινείται πάνω από 5,5% το 2010. Ακόμη και στην αναθεωρημένη έκθεση, η διορθωμένη πρόβλεψη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για το πληθωρισμό είναι στο 3,5% το 2010 που αποκλιμακώνεται από το 2011, παραμένοντας όμως υψηλότερος από τις υπόλοιπες χώρες της ζώνης του ευρώ.

Η αύξηση του πληθωρισμού στην Ελλάδα, σε μια περίοδο ύφεσης και υψηλής ανεργίας την ώρα που το γενικό επίπεδο τιμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει ιδιαίτερα χαμηλό, αποκλείει εξωτερικούς παράγοντες που μπορούν θεωρητικά να επηρεάσουν τη πορεία του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή ανεξάρτητα από τις συνθήκες που επικρατούν στην εσωτερική αγορά.

Αντίθετα, όπως έδειξε η ανάλυση που προηγήθηκε, η ανταγωνιστική ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας αυτοϋπονομεύεται από την ασκούμενη οικονομική πολιτική που απορρέει από το Μνημόνιο. Η σύγκριση του Εν.ΔΤΚ με τον Εν.ΔΤΚ με σταθερούς φόρους έδειξε ότι από τις 5 μονάδες του πληθωρισμού τον Ιούνιο του 2010, οι 4 μονάδες οφείλονται στην αύξηση των φόρων.

Η πολιτική δηλαδή που επιβάλλει την αύξηση των έμμεσων φόρων με την αύξηση για παράδειγμα του ΦΠΑ, του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα, τις αυξήσεις σε διόδια και τέλη κυκλοφορίας, την αύξηση των τιμολογίων των ΔΕΚΟ, από τη μία συρρικνώνει ακόμη περισσότερο το εισόδημα των ασθενέστερων κοινωνικά τάξεων που καταναλώνουν κυρίως προϊόντα και υπηρεσίες πρώτης ανάγκης των οποίων η ζήτηση είναι ανελαστική και επομένως δύσκολα μπορούν να μεταβάλλουν το επίπεδο της κατανάλωσής τους και από την άλλη δεν εξυπηρετεί το στόχο για την επίτευξη της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Επίσης, οι διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής αγοράς, η απουσία ελέγχου αλλά και προθυμίας από την πλευρά του κράτους να καταπολεμήσει φαινόμενα κερδοσκοπίας και αισχροκέρδειας και να επιβάλλει τους κανόνες του υγιούς ανταγωνισμού επιτείνουν το πρόβλημα της συνεχούς αύξησης των τιμών.

Με βάση, λοιπόν, αυτά τα σοβαρά δημοσιονομικά, κοινωνικοοικονομικά και παραγωγικά προβλήματα τα οποία έχουν δημιουργήσει στην ελληνική οικονομία οι εφαρμοζόμενες πολιτικές, η λύση δεν μπορεί να είναι τα μέτρα λιτότητας και αυστηρής δημοσιονομικής πειθαρχίας. Οι πολιτικές που παγώνουν τις δημόσιες δαπάνες και ταυτόχρονα αυξάνουν τα δημόσια έσοδα, όχι με την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και την αναδιανομή του εισοδήματος αλλά με την επιβολή νέων άμεσων και έμμεσων φόρων, οδηγούν στη παράταση των συνθηκών οικονομικής κρίσης και ύφεσης της ελληνικής οικονομίας, εκτινάσσουν την ανεργία και το πληθωρισμό.

Απαιτείται λοιπόν, ριζικός επανασχεδιασμός των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών που θα οδηγούν στην καινοτομική, παραγωγική και αειφόρο ανάπτυξη, καθώς και στην διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα, με την ενίσχυση της ζήτησης, των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, την αναδιανομή του εισοδήματος και την ενίσχυση του κοινωνικού κράτους.

Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΚΟΣΜΟ

των Γ. Κολλιά, Δ. Κατσορίδα

Σε **215 εκατ**. ανέρχονται **τα εργαζόμενα ανήλικα παιδιά παγκοσμίως**, των οποίων τα 115 εκατ. εκ εμπλέκονται στις πιο επικίνδυνες-χείριστες μορφές εργασίας, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO). Ένα στα έξι παιδιά του πλανήτη εργάζεται σε κάποιο περιβάλλον που βλάπτει είτε την ψυχική ή σωματική του υγεία είτε την ηθική του υπόσταση, ενώ ένα στα τρία παιδιά ζει σε χώρες οι οποίες δεν έχουν κυρώσει τις Διεθνείς Συμβάσεις 182 και 138, σχετικά με τις χείριστες μορφές παιδικής εργασίας και τα κατώτατα επιτρεπτά όρια ηλικίας εργασίας παιδιών. Σύμφωνα με τις διατάξεις των διεθνών συμβάσεων τα επιτρεπτά όρια ηλικίας για εργασία είναι 14 ετών και άνω. Τα 73 εκατομμύρια από τα εργαζόμενα παιδιά είναι κάτω των δέκα ετών και κάθε χρόνο τουλάχιστον 22.000 από αυτά χάνουν τη ζωή τους σε εργατικά ατυχήματα.

Αν και **παρατηρείται ποικιλία ορισμών** για την παιδική εργασία, ως τέτοια ορίζεται η εργασία παιδιών 5 έως 15 ετών (σε μερικές αναπτυσσόμενες χώρες κάτω των 14 ετών), η οποία επιβαρύνει ή βλάπτει τη σωματική, συναισθηματική, διανοητική, κοινωνική και πνευματική ανάπτυξη ενός παιδιού. Η ευρύτητα του ορισμού, μας επιτρέπει να αναφερόμαστε στην κατηγορία εκείνη που περιλαμβάνει την απασχόληση των παιδιών, καθώς επίσης και τα παιδιά που προσφέρουν απλήρωτες και επικίνδυνες οικιακές υπηρεσίες. Είναι προφανές ότι τα παιδιά που εργάζονται δεν απολαμβάνουν θεμελιώδη εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα και φυσικά δεν λαμβάνουν μισθούς ανάλογους με αυτούς των ενηλίκων.

Η γεωγραφική κατανομή των ανήλικων παιδιών που εργάζονται φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα. Το μεγαλύτερο μέρος συγκεντρώνεται στην Ασία όπου ο συνολικός αριθμός φθάνει τα 113.607.000 άτομα. Ακολουθεί η περιοχή Νότια της Σαχάρας στην Αφρική, όπου ο συνολικός αριθμός των παιδιών που εργάζονται φθάνει τα 65.064.000. Αντίστοιχα τα εργαζόμενα παιδιά, εκτεθειμένα σε επικίνδυνες εργασίες αναφέρονται σε 48.164.000 (Ασία), 38.736.000 στην Αφρική (Ν. Σαχάρα) και 9.436.000 (Λατινική Αμερική - Καραϊβική).

Πίνακας 1. Διαθέσιμος παιδικός πληθυσμός στην απασχόληση, ήδη εργαζόμενα παιδιά και παιδιά που εργάζονται σε εξαιρετικά επικίνδυνες εργασίες ηλικίας 5-17 ετών (σε χιλιάδες), το 2008

	Σύνολο παιδιών	Παιδιά διαθέσιμα προς απασχόληση	%	Παιδική εργασία	%	Εργαζόμενα παιδιά σε επικίνδυνες εργασίες	%
Παγκόσμια	1,586,288	305,669	19,3	215,219	13,6	115,314	7,3
Ασία	853,895	174,460	20,4	113,607	13,3	48,164	5,6
Λατινική Αμερική - Καραϊβική	141,043	18,851	13,4	14,125	10,0	9,436	6,7
Ν. Σαχάρα Αφρική	257,108	84,229	32,8	65,064	25,3	38,736	15,1
Άλλες περιοχές	334,242	334,242	8,4	22,473	6,7	18,978	5,7

Πηγή: *ILO 2010*

Στην Ασία (48.164.00 παιδιά) και στην Υπο-Σαχάρια Αφρική (38.736.000 παιδιά) συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος αριθμός ανήλικων εργαζομένων εκτεθειμένων σε επικίνδυνο και ανθυγιεινό περιβάλλον εργασίας (Πίνακας 1). Η κατά ηλικία κατανομή εργαζόμενων παιδιών, εκτεθειμένων σε επικίνδυνο και ανθυγιεινό εργασιακό περιβάλλον, δείχνει ότι η ηλικία 15-17, ετών, συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό (62.419.000). Ακολουθεί η ηλικία 5-14 ετών (52.895.000) (πίνακας 2).

Τα δύο τρίτα των εργαζόμενων παιδιών στη ηλικιακή κατηγορία 5 έως 17 ετών είναι εργαζόμενοι που κατατάσσονται στα συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη οικογενειών (64% για τα αγόρια και 73% για τα κορίτσια). Το σύνολο των μη αμειβόμενων εργαζομένων φθάνει το 67,5% (ιστόγραμμα 5). Τα ποσοστά αμειβόμενης εργασίας είναι για όσα παιδιά εργάζονται με πλήρη απασχόληση 21% και για όσα αυτοαπασχολούνται 5%. Στην ίδια ηλικιακή κατηγορία, τα εργαζόμενα παιδιά που παρέχουν αμοιβόμενη εργασία κατανέμονται σε 23% (άρρενες) και 19,1% (θήλυς).

Τα στοιχεία για την παιδική εργασία, κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, αφορούν τον αγροτικό τομέα, τη βιομηχανία και τις υπηρεσίες. Η πλειοψηφία των εργαζόμενων παιδιών ηλικίας 5-17 ετών συγκεντρώνεται στη γεωργία (60%), ενώ στις υπηρεσίες το ποσοστό είναι 27%. Στη βιομηχανία το αντίστοιχο ποσοστό είναι 7% (ιστόγραμμα 3).

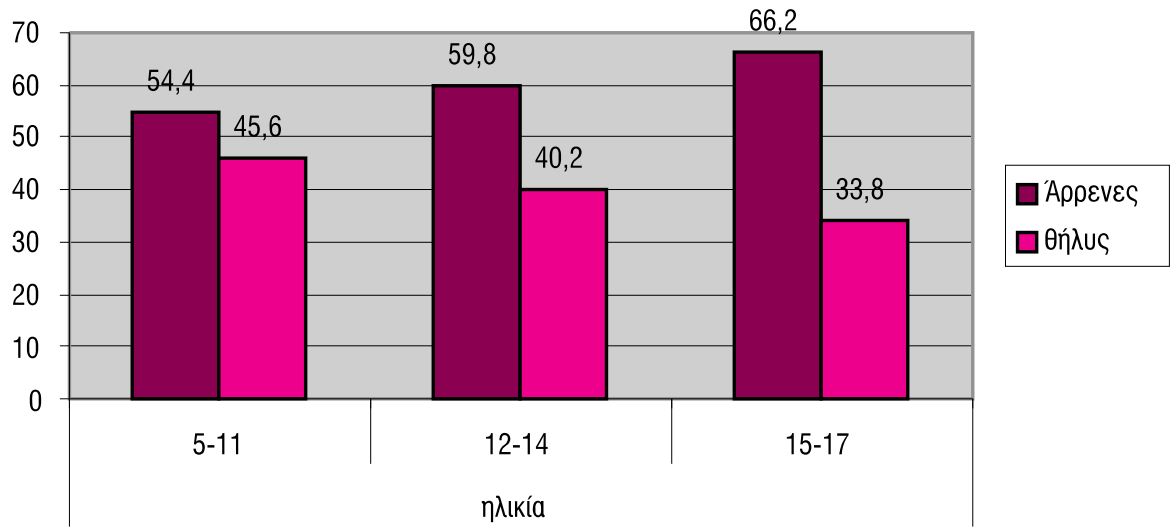
Πίνακας 2 Ο κατά φύλο και ηλικία, διαθέσιμος παιδικός πληθυσμός στην απασχόληση, ήδη εργαζόμενα παιδιά και παιδιά που εργάζονται σε εξαιρετικά επικίνδυνες εργασίες (σε χιλιάδες), το 2008.

	Σύνολο	Παιδιά διαθέσιμα προς απασχόληση	%	Παιδική εργασία	%	Εργαζόμενα παιδιά σε επικίνδυνες εργασίες	%
Παγκόσμια (Και τα δύο φύλα)	1,586,288	305,669	19,3	215,219	13,6	115,314	7,3
Άρρενες	819,891	175,177	21,4	127,761	15,6	74,019	9,0
θήλυς	766,397	129,892	16,9	87,508	11,4	41,296	5,4
5-11 ετών	852,488	91,024	10,7	91,024	10,7	25,949	3,0
12-14 ετών	364,366	85,428	23,4	61,826	17,0	26,946	7,4
5-14 ετών	1,216,854	176,452	14,5	152,850	12,6	52,895	4,3
15-17 ετών	369,433	129,217	35,0	62,419	16,9	62,419	16,9

Πηγή: *ILO 2010*

Η κατά φύλο και ηλικία κατανομή των εργαζόμενων παιδιών δείχνει τα αγόρια στην ηλικιακή κατηγορία 15-17 ετών να αποτελούν το 62%, ενώ τα κορίτσια αντιστοιχούν περίπου στο μισό (33%). Όσο μειώνεται η ηλικία τόσο μικρότερη απόκλιση παρατηρείται μεταξύ των δύο φύλων. Συγκεκριμένα, στην ηλικία των 12-14 ετών τα αντίστοιχα ποσοστά για αγόρια είναι 59,8% και για τα κορίτσια 40,2%. Στην ηλικιακή κατηγορία 5-11 ετών τα ποσοστά είναι: 54% για τα αγόρια και 45,6% για τα κορίτσια (Ιστόγραμμα 1).

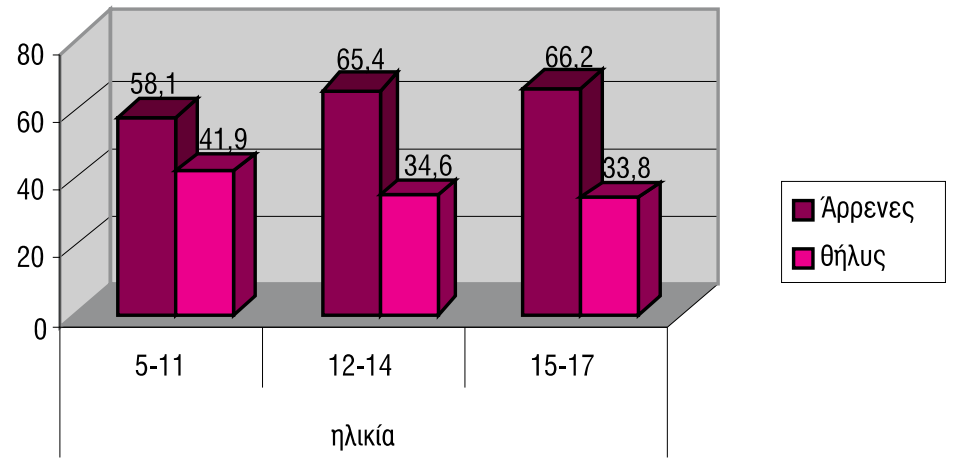
Ιστόγραμμα 1
Ποσοστά παιδικής εργασίας κατά φύλο και ηλικία το 2008

Πηγή: *ILO 2010*

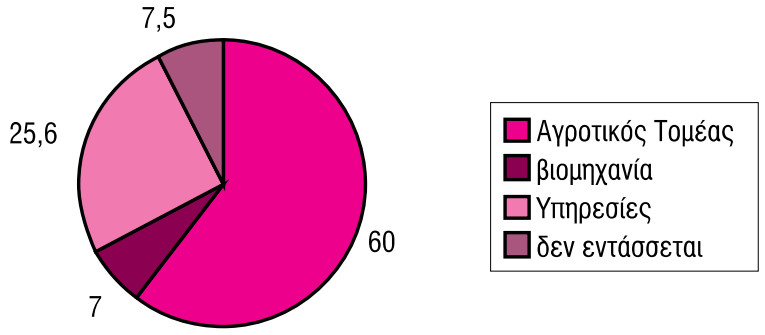
Παρόμοια εικόνα έχουμε εάν δούμε την κατά φύλλο και ηλικία έκθεση του παιδικού εργαζόμενου πληθυσμού σε επικίνδυνες για την υγεία δραστηριότητες (ιστόγραμμα 2). Η ηλικιακή κατηγορία 15-17 ετών συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό εργαζομένων στους άρρενες (66,2%), ενώ για τις γυναίκες το αντίστοιχο ποσοστό είναι περίπου στο μισό (33,8%). Στις μικρότερες ηλικίες η απόκλιση στα ποσοστά μεταξύ των δύο φύλων μειώνεται, καθώς τα ποσοστά των αρρένων έχουν μια πτωτική τάση (65,4% στην ηλικία 12-14 ετών και 58,1% στην ηλικία 5-11 ετών), σε αντίθεση με αυτή των θηλέων που τα ποσοστά έχουν ανοδική τάση (34,6% και 41% αντίστοιχα).

Ιστόγραμμα 2
Ποσοστά παιδιών εκτεθειμένα σε επικίνδυνη εργασία το 2008

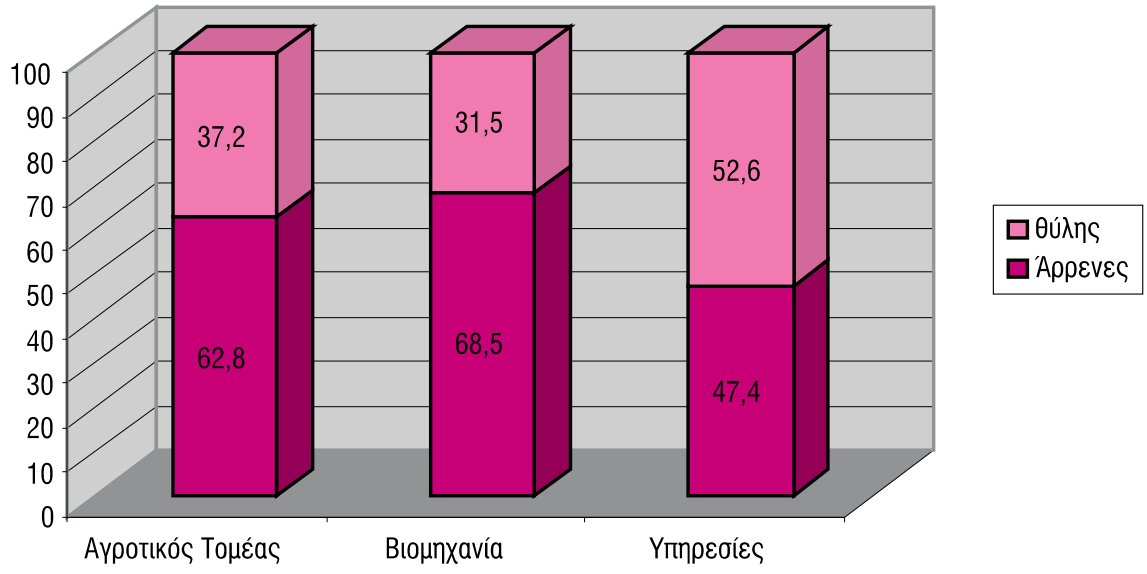
Πηγή: *ILO 2010*

Ιστόγραμμα 3
Ποσοστά παιδικής εργασίας κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας το 2008

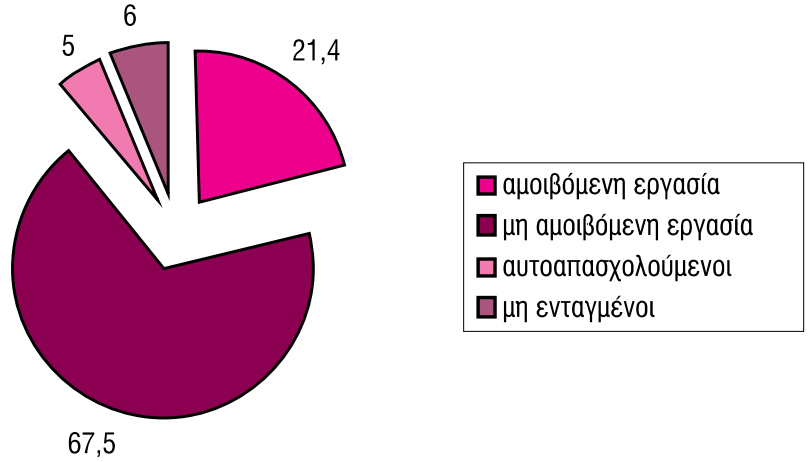
Πηγή: *ILO 2010*

Ιστόγραμμα 4
Ποσοστά παιδικής εργασίας κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας και φύλο (ηλικία 5-17 ετών) το 2008

Πηγή: *ILO 2010*

Ιστόγραμμα 5
Ποσοστά παιδικής εργασίας με βάση την κατάσταση αμοιβής

Πηγή: *ILO 2010*

Η έκθεση του ILO για το πρόβλημα της παιδικής εργασίας επισημαίνει ότι για την αντιμετώπισή του απαιτούνται δράσεις περιορισμού της φτώχειας και των κοινωνικών ανισοτήτων, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, στις οποίες συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος όγκος την απασχόλησης παιδιών. Σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2010), το 20% των παιδιών ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Επίσης Ε.Ε. υπάρχουν 100 εκατομμύρια παιδιά ηλικίας έως 18 ετών, εκ των οποίων τα 20 εκατομμύρια ζουν στα όρια της φτώχειας. Η Έκθεση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη του ΟΗΕ επισημαίνει ότι τα χαμηλότερα ποσοστά σχετικής παιδικής φτώχειας κάτω του 5%, συναντώνται στις σκανδιναβικές χώρες (Δανία, Νορβηγία, Σουηδία, Φινλανδία). Το αντίστοιχο ποσοστό για την Ελλάδα, σύμφωνα με την Έκθεση, βρίσκεται στο 12,4%.

Η Έκθεση του ILO, επισημαίνει την ιδιαίτερη βαρύτητα που απαιτείται να δοθεί στις πολιτικές αντιμετώπισης μαθησιακών αναγκών των παιδιών με αναπηρία. Η συγκεκριμένη κατηγορία παιδικού πληθυσμού είναι ιδιαίτερα ευάλωτη και μπορεί εύκολα να γίνει αντικείμενο οικονομικής και κοινωνικής εκμετάλλευσης, καθώς έχουν πολύ πιο περιορισμένες δυνατότητες ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η έλλειψη επίσης εκπαιδευμένου δυναμικού από το εκπαιδευτικό σύστημα είναι αποτρεπτική για την κατηγορία αυτή του παιδικού πληθυσμού για την παραμονή τους στο σχολείο. Συνήθως, τα παιδιά με αναπηρίες εκτίθενται στις πιο υποβαθμισμένες συνθήκες εργασίας σε τομείς που μπορούν να επιδεινώσουν ανεπανόρθωτα την κατάσταση της υγείας τους.

Ιστορικά στοιχεία για την παιδική εργασία στην Ελλάδα*

Σύμφωνα με το Προεδρικό διάταγμα του Οκτωβρίου του 1997, ως ανήλικος χαρακτηρίζεται όποιος είναι κάτω των 18 ετών, ενώ ως παιδί χαρακτηρίζεται όποιος δεν έχει συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του ή όποιος υπόκειται σε υποχρεωτική σχολική φοίτηση. Το 1916, το όριο επεκτεινόταν στα 14 χρόνια. Επιτρεπόταν ωστόσο η πρόσληψη παιδιών από ηλικίας 10 ετών, αν απασχολούνταν από τους γονείς τους ή αυτούς που είχαν την επιτροπεία τους. Επίσης, οι ώρες εργασίας καθορίζονταν σε έξι για τις ηλικίες 12-14 ετών και σε δέκα για τις ηλικίες 14-18 ετών.

Στην Ελλάδα, τα πρώτα νομοθετικά μέτρα για την προστασία του παιδιού θεσπίστηκαν ήδη από το 1912. Σύμφωνα με αυτά, απαγορεύεται η εργασία ανηλίκων άνω των δώδεκα ετών. Συγκεκριμένα η Ελλάδα αναθεώρησε τις διεθνείς συμβάσεις των ετών 1919-1965 με την έκδοση προεδρικών διαταγμάτων. Η ισχύουσα νομοθεσία (Ν1837/89) για την εργασία ανηλίκων είναι προσαρμοσμένη στις διατάξεις της 138 Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας, σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται σε παιδιά άνω των 14 ετών να εκτελούν ελαφρές εργασίες. Οι τελευταίες προσπάθειες για τον καθορισμό των προϋποθέσεων εργασίας

* www.tydky.org, www.kathimerini.gr, www.scribd.com

των ανηλίκων έγιναν με το σχέδιο του προεδρικού διατάγματος τον Οκτώβρη του 1997. Τις προϋποθέσεις αυτές έθεσε το υπουργείο Εργασίας μαζί με τους αρμόδιους υπουργούς, σε μια προσπάθεια συμμόρφωσης της ελληνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις 94/33/Εκ για την προστασία των νέων κατά της εργασίας. Το σχέδιο του προεδρικού διατάγματος αφορά κάθε ανήλικο κάτω των 18 ετών, ενώ ορίζει ως παιδί κάθε νέο που δεν έχει συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του ή όποιος νέος υπόκειται ακόμα σε υποχρεωτική σχολική φοίτηση (άρθρο 1). Παράλληλα, με βάση το άρθρο 4, απαγορεύεται η εργασία των παιδιών, εκτός αυτών που έχουν συμπληρώσει το 3ο έτος της ηλικίας τους - και κατόπιν άδειας της Επιθεώρησης Εργασίας - μπορούν να εργασθούν υπό προϋποθέσεις, σε καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, διαφημιστικά προγράμματα, επιδείξεις μόδας, ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εγγραφές (άρθρο 5).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με εκτιμήσεις, 100-150 χιλιάδες ανήλικα παιδιά, κάτω των 18 ετών, εργάζονται σε μαγαζιά, βιοτεχνίες, εργοστάσια, αγροτικές και τουριστικές εκμεταλλεύσεις, πολλά από αυτά στο δρόμο, πορνεία κ.ά. Ένας μεγάλος αριθμός εργάζεται δίχως αμοιβή, καθώς εκτελούν εργασία σε μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις και εντάσσονται στην κατηγορία των συμβοηθούντων και μη αμειβόμενων μελών της οικογένειας, πολλά από τα οποία δεν έχουν τελειώσει ούτε το δημοτικό σχολείο.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, κάθε χρόνο περίπου 40.000 παιδιά εγκαταλείπουν το σχολείο πριν την συμπλήρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης, προκειμένου να εργαστούν, απεμπολώντας έτσι κάθε δικαίωμα σε ένα μέλλον ίσων ευκαιριών. Η μαθητική διαρροή και η εργασία παιδιών, κατά τις εκτιμήσεις πολλών ερευνητών και φορέων που παρακολουθούν με έναν συστηματικό τρόπο το φαινόμενο, είναι δύο μεταβλητές άμεσα συνδεδεμένες μεταξύ τους.

Τα στοιχεία που αναφέρονται στην παιδική εργασία δεν αποτυπώνουν την πραγματική κατάσταση του φαινομένου, καθώς απουσιάζει μια συστηματική παρακολούθηση από τις αρμόδιες υπηρεσίες των περισσότερων χωρών. Η παιδική εργασία, ως φαινόμενο, στην Ελλάδα κάνει την εμφάνισή της από τα τέλη της 10ετίας του ’80 και στις αρχές της 10ετίας του ’90. Αυτό δεν σημαίνει ότι πριν από το συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο αναφοράς το φαινόμενο δεν υπήρχε, ιδίως στην περιφέρεια όπου κυριαρχεί η αγροτική εκμετάλλευση, ο τουρισμός, η μικρή οικογενειακή επιχείρηση κλπ.

Τέλος, σε μια περίοδο, όπου η κυρίαρχη οικονομική πολιτική επικεντρώνεται στην δημοσιονομική εξυγίανση, μέσω του περιορισμού του κοινωνικού κράτους με αρνητικές παρενέργειες στη χρηματοδότηση δράσεων για κάλυψη κοινωνικών αναγκών, είναι αμφίβολο κατά πόσο οι επίσημοι κρατικοί φορείς που έχουν την ευθύνη αντιμετώπισης της παιδικής εργασίας και της φτώχειας, θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στην πρόκληση αντιμετώπισης του φαινομένου.

10η ΔΙΑΡΚΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η 10η Διαρκής Συνδιάσκεψη των Συνδικάτων των Ευρωπαϊκών Πρωτευουσών συνήλθε στην Αθήνα από 16-17 Σεπτεμβρίου 2010 με κεντρικό θέμα: «Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία και ο ρόλος των Συνδικάτων των Ευρωπαϊκών Πρωτευουσών», με στόχο να αναδείξει τις ιδαίτερες πτυχές των συνθηκών εργασίας στις Ευρωπαϊκές Πρωτεύουσες λόγω και του ειδικού ρόλου που οι Πρωτεύουσες παίζουν στην αναπτυξιακή διαδικασία των χωρών.

Τα μείζονα προβλήματα που απειλούν την εργασιακή υγεία και ασφάλεια δεν περιλαμβάνουν πλέον μόνον τους παραδοσιακούς παράγοντες των φυσικών, χημικών και βιολογικών κινδύνων, αλλά εμπεριέχουν επίσης και νέα προβλήματα όπως το στρες, οι μυοσκελετικές παθήσεις και οι ψυχολογικές διαταραχές, προβλήματα που επιδεινώνονται λόγω των νέων δεδομένων στις εργασιακές σχέσεις και του κοινωνικο-οικονομικού περίγυρου της κρίσης και συνδέονται με την ανεργία, τις ελαστικές μορφές εργασίας, την επισφαλή εργασία κλπ.

Το κόστος σε ανθρώπινες ζωές και σε όρους υγείας και αρτιμέλειας των εργαζομένων είναι δυσβάσταχτο για τους ίδιους και τις οικογένειές τους. Το ίδιο και το οικονομικό κόστος για τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Όλα αυτά συμβαίνουν διότι οι μεν εργοδότες δεν αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους όπως επιβάλλει η νομοθεσία, θεωρούν κόστος και όχι επένδυση την λήψη μέτρων για την πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων και την προστασία των εργαζομένων, οι δε αρμόδιες αρχές δεν δείχνουν την απαιτούμενη συνέπεια και αυστηρότητα για την τήρηση της νομοθεσίας και θεωρούν την ΥΑΕ περιθωριακό θέμα.

Για τους λόγους αυτούς η 10η Διαρκής Συνδιάσκεψη των Συνδικάτων των Ευρωπαϊκών Πρωτευουσών, ζητά από τις κυβερνήσεις εθνικές και τοπικές καθώς και απο

την Ε.Ε., να θέσουν την Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία στα θέματα πρώτης προτεραιότητας της πολιτικής τους ατζέντας και πρακτικής.

Κοινά προβλήματα στην ΥΑΕ στις Ευρωπαϊκές Πρωτεύουσες

- Παρά την υπάρχουσα εκτενή νομοθεσία για την ΥΑΕ και τις εξελίξεις των τελευταίων δεκαετιών σε επιστημονικό και τεχνολογικό επίπεδο, η κατάσταση στην ΥΑΕ χαρακτηρίζεται από μέτρια έως ανησυχητική. Φιλελεύθερες και συντηρητικές κυβερνήσεις έχουν συμβάλει στην αποδυνάμωση της ΥΑΕ και στην απορρύθμιση της σχετικής νομοθεσίας.
- Οι εργοδότες δεν αναλαμβάνουν τις ευθύνες που τους αναλογούν σύμφωνα με τον νόμο.
- Παρά το γεγονός ότι η Επιθεώρηση εργασίας συμβάλλει μέσω των ελέγχων στην βελτίωση των συνθηκών εργασίας και στη μείωση των επαγγελματικών κινδύνων, η υποστήριξη που έχει από την Πολιτεία είναι συνήθως υποτονική.
- Οι κατασκευές, η βιομηχανία (χημική, μεταλλευτική, μεταλλουργική, ναυπηγοεπισκευαστική, ναυπηγική, μεταφορές, σφαγεία κ.ά.), είναι τομείς με τα περισσότερα προβλήματα σε όρους εργατικών ατυχημάτων πολλές φορές θανατηφόρων αλλά και επαγγελματικών ασθενειών.
- Στον τομέα των υπηρεσιών εκτός από τα παραδοσιακά προβλήματα υπάρχουν και νέοι παράγοντες που επιδεινώνουν τις συνθήκες εργασίας όπως το στρες, οι μυοσκελετικές παθήσεις, τα ψυχολογικά προβλήματα που σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν οδηγήσει ακόμη και σε αυτοκτονίες.
- Οι εργαζόμενοι που είναι αναγκασμένοι να μετακινούνται σε καθημερινή βάση σε μεγάλες αποστάσεις προκειμένου να φθάσουν στη δουλειά τους εκτίθενται σε επιπλέον κινδύνους για την σωματική τους ακεραιότητα λόγω και των τροχαίων ατυχημάτων.
- Οι εργαζόμενοι στις Μικρές και Μεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και εκείνοι που εργάζονται στις Πολύ Μικρές επιχειρήσιες, εκτίθενται συνήθως σε κακές συνθήκες εργασίας λόγω της μη διάθεσης πόρων για την βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Στην διαιώνιση της κατάστασης συμβάλλει και η έλλειψη συνδικαλιστικής εκπροσώπησης.
- Οι νέοι, οι άνω των 55, οι μετανάστες και οι γυναίκες είναι οι ομάδες οι πλέον εκτεθειμένες στον επαγγελματικό κίνδυνο, τα εργατικά ατυχήματα και τις επαγγελματικές ασθένειες. Οι υπεργολαβίες, η εξωτερική ανάθεση εργασιών, η μερική απασχόληση, η ελαστική εργασία, η επισφαλής εργασία, επιδεινώνουν τις συνθήκες εργασίας και αυξάνουν τον επαγγελματικό κίνδυνο.
- Οι κακές συνθήκες εργασίας πλήττουν όλους τους εμπλεκομένους στην παραγωγική διασικασία ή την παροχή υπηρεσιών ανεξαρτήτως επιπέδου ιεραρχίας.

- Οι εργαζόμενοι τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα αντιμετωπίζουν προβλήματα που σχετίζονται με την ΥΑΕ.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις συνθήκες εργασίας στις Ευρωπαϊκές Πρωτεύουσες

Η απορρύθμιση των εργασικών σχέσεων, η αποδυνάμωση των συλλογικών διαπραγματεύσεων, η αποσύνθεση της εργατικής νομοθεσίας, η μείωση του κόστους εργασίας και σε τελευταία ανάλυση η σταδιακή κατάργηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού κράτους, αφήνει τους εργαζόμενους απροστάτευτους επιδεινώνοντας τις συνθήκες εργασίας. Η κρίση επιβάλλει αναδιαρθρώσεις στις επιχειρήσεις, αλλαγές στην οργάνωση εργασίας (υπεργολαβίες, εξωτερικές αναθέσεις) που αλλάζουν τις συνθήκες εργασίας επί τα χείρω. Επειδή οι πόροι που διατίθενται για την προστασία των εργαζομένων θεωρούνται από την πλειονότητα των εργοδοτών κόστος και όχι επένδυση, οι πρώτες περικοπές που συμβαίνουν λόγω της κρίσης, αφορούν στην ΥΑΕ, με αποτέλεσμα την χειροτέρευση των συνθηκών εργασίας.

Η μείωση προσωπικού σε πολλές επιχειρήσεις λόγω της οικονομικής κρίσης υποχρεώνουν τους εργαζόμενους που μένουν να έχουν την ίδια παραγωγικότητα με λιγότερο προσωπικό. Άλλοι είναι υποχρεωμένοι να εκτελούν εργασίες χωρίς να έχουν την κατάλληλη εξειδίκευση. Αυτό προκαλεί στρες που μπορεί να οδηγήσει σε εργατικά ατυχήματα και άλλα προβλήματα.

Τα Συνδικάτα των Ευρωπαϊκών Πρωτευουσών θεωρούν ότι για την βελτίωση των συνθηκών εργασίας χρειάζεται μεταξύ άλλων:

- Διαρκής ένταξη των θεμάτων της ΥΑΕ στον κοινωνικό διάλογο και σε όλες τις συνδικαλιστικές διεκδικήσεις.
- Στήριξη της εκλογής Επιτροπών ΥΑΕ στους χώρους δουλειάς με ιδιαίτερη έμφαση στις Μικρομεσαίες και στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, όπου για ομοειδείς δραστηριότητες θα μπορούσε να υπάρξει δικτύωση.
- Εκστρατείες ενημέρωσης για την πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών με ταυτόχρονη δημιουργία και διάθεση σχετικού ενημερωτικού υλικού.
- Οργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων στα σχολεία προκειμένου από μικρή ηλικία να εμπεδώνεται η έννοια της ασφαλούς εργασίας.
- Εκπαίδευση όλων των συνδικαλιστών στα θέματα ΥΑΕ και όχι μόνον αυτών που συμμετέχουν στις Επιτροπές ΥΑΕ.
- Δημιουργία δικτύων για την επικοινωνία των εργαζομένων που ασχολούνται με την ΥΑΕ.
- Προώθηση και στήριξη της έρευνας στα θέματα ΥΑΕ από Πανεπιστήμια, Ινστιτούτα. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην έρευνα των νέων μορφών καταπόνησης σωματικής και ψυχικής στο χώρο εργασίας (mobbing:συστηματική και διαρκής επίθεση μεταξύ

συναδέλφων ή μεταξύ ανώτερων και κατωτέρων στην ιεραρχία, εξουθένωση, στρες, μυσκελετικές παθήσεις κλπ).

Προοπτικές συνεργασίας στο πλαίσιο της Διαρκούς Συνδιάσκεψης

- Διάχυση και ανταλλαγή της πληροφορίας αναφορικά με τον επαγγελματικό κίνδυνο και πως αυτός αντιμετωπίζεται από τα συνδικάτα των Πρωτευουσών.
- Ανταλλαγή εμπειριών από επιτυχημένα παραδείγματα δράσεων και πρωτοβουλιών στον τομέα της ΥΑΕ των συνδικάτων των Πρωτευουσών.
- Συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά προγράμματα σχετικά με την ΥΑΕ μέσα από διμερείς ή πολυμερείς συνεργασίες.
- Συνεργασία στο πλαίσιο της Παγκόσμιας ημέρας μνήμης των θυμάτων στην εργασία (28η Απριλίου).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

25 Οκτωβρίου 2010.

Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ συμμετείχε σε ημερίδα που διοργάνωσε το Σωματείο Εργαζομένων της ΕΑΒ με θέμα: *«Κοινωνικοασφαλιστικά δικαιώματα του προσωπικού της ΕΑΒ»*. Την εισήγηση παρουσίασε ο Γ. Ρωμανιάς, Επιστημονικός Σύμβουλος του ΙΝΕ σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης.

8 Νοεμβρίου 2010.

Συμμετοχή του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (Σ. Ρομπόλης) σε ημερίδα που διοργάνωσε το Ελεύθερο Ανοιχτό Πανεπιστήμιο με θέμα: *«Οικονομική Κρίση, Κρίση Απασχόλησης και Κοινωνικής Ασφάλισης»*.

